

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan e-mail: uzas@b2c.uz 2011-yil, 11-mart • №11 (4098)

ҚУТЛУФ АЙЁМ НАШИДАСИ

Аёл деганда, кўз олдимизда аввало оқ сут бериб, барчамизни ўз бағрида асраб-авайлаб вояга етказадиган, бутун ҳаётини фарзандига бахшида этакдан дунёдаги энг муқаддас зот — Она сиймоси намоян бўлади.

Меҳрибон ва мушфиқ оналаримизнинг ана шундай буюк хизматини сўз мулкнинг султони, улуғ мутафаккир бобомиз Алишер Навоийнинг «Жисми ни садқа ано бошига» деган ҳикматли сўзларидан ўтказиб ифода этишининг ўзи қийин, деб ўйлайман.

Шу маънода, асрлар мобайнида ер юзиде ҳаёт давомийлигини таъминлаб келаётган азиз ва муқаррам Она сиймоси, аёл зоти олдида бош эгиб таъзим қилиш барчамиз учун ҳам қарз, ҳам фарздир, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади.

Президент Ислам КАРИМОВнинг
«Ўзбекистон хотин-қизларига байрам табириги»дан

Ҳар фаслнинг ўз таровати бор, қайтмас сеҳри бор. Баҳорнинг хислатлари эса ўзгача, бетакрор. Унинг бутун мавжудотни уйғотишга қодир. Шойрлар наздида кўклам келганда «туйғусиз чирик ҳазон ҳам яшил пўпанакдан қанот боғлайди», «хавлиқма жилғалар бамисли тойчоқдек беага чопайди». Тоғ этаклари, қир-адирлар қизгалдоғу чучмомо, алвон лолалар, кўзигулу яшил майсалар тароватидан бетакрор манзара касб этади. Дилбар келинчақлар, бўлғуси оналар кўксиде «гулу» уйғониб, «зардолло шоҳига кўз қирин ташлайди». Она бўлиш бахти уларнинг юз-кўзларига улғувор гўзаллик, хайратомуз табиийлик бахш этади.

Куни кеча — юртимиз баҳорининг илк насимлари эса бошлаган, оналаримиз, опа-сингилларимиз байрами кунлариде Баҳор ва Аёл тимсолидаги гўзаллиқнинг бир-бирига нақадар уйғунлигини ҳис этмаган одам бўлмаган бўлса керак. Айни шу баҳор байрами арафасиде озода юртнинг илқидору истеъдодде юксак, илм ва ҳунар эгаллашда, адабиёт ва санъат соҳасиде илк маҳоратларини намоян этган ўн тўрт нафар қизлари юрт меҳрига сазовор бўлди. Улар юрт меҳри тимсолида Президентимиз фармони билан Зулфия муқофоти соҳибаси бўлдилар. Зулфия қизлари сафини тўлдирган истеъдодли фарзандларимизни ҳур ва озода Ватаннинг ойдин келажиге қутиб турибди. Улар юртимизнинг бу йилги баҳорини — истеъдодлари илк марта юксак мақомда эътироф этилган кўклам айёмини умр зарварлақларига алоҳида бир меҳр билан битиб қўядилар. Негаки, биз айни шу кунларда юртимиз истиқолининг йиғирма йиллигини нишонлашга катта тараддул кўраётимиз. Тинч ва фаровон ҳаёт, осуда осмон остида эрк ва озодаликка эришганимизнинг йиғирма йиллигини байрам қилишдан ҳам ортқ бахт борми! Ана шу йиғирма йил ичида озода мамлакатимиз, улуғ аждодларимиз хоки-туроби ётган шу заминнинг нечоғли яшнаганини кўриш, бунда ҳур Ватан фарзанди сифатида ўзининг ҳам камтарин улшини борлигини ҳис этишдан ҳам улғурок нима бор!

Юртбошимиз Ўзбекистон хотин-қизларига йўллаган байрам табригида «бугунги кунда, иқтисодимиз тобора ривожланиб, ҳаётимиз оқиб ва фаровон бўлиб бораётган, барқарор тараққиёт суръатларимизни дунё ҳамжамияти тан олаётган бир пайтда мана шундай ёруғ кунларга етиб келишимизга унутилмас ва беқиёс ҳисса қўшган, далада ва корхоналарда, таълим ва шифо масканларида, бошқа кўплаб соҳа ва тармоқларда ўзини аямасдан меҳнат қилаётган, оила ҳаётини тебратиб, ёш авлодимизни баркамол этиб

тарбиялаётган» барча опа-сингилларимизнинг яратувчилик меҳнатини алоҳида таъкидлагани юртдошларимиз қалбига фахр-ифтихор бағишлади.

Бу йилги кўкламнинг завқи ўзгача. Наврўз соғинчлари кўнгилни яйратган айни кунларда қимирлаган жон борки яшаш, яратиш, ўз уйини, боғу боғчаси, она юрт кўксини обод қилиш ташвиши билан банд. Қашқадарёликлар бу йилги баҳорни Ўзбекистон мустақиллигининг 20 йиллигига бағишлаб йиғирма жойда Истиклол боғлари барпо этиш билан қутиб олдилар. Бу янги боғу бўстонлар соҳибқирон Амир Темури таваллуд топан Шаҳрисабзу Яққабоннинг тоғ этакларидан тортиб, Шўртану Муборак қўлларига қадар ястанган қадимий она замин кенгликларига янада кўркам чирой ва ободлик бағишлайтир. Юртимиз чиройига-чирой қўшиб, эл-улус фаровонлигини оширадиган, дастурхонимиз зийнатига-зийнат қўшадиган бундай янги боғлар фақат Қашқадарёда эмас, Андижоннинг Хўжабодидан тортиб, Ўстюрт кенгликларига қадар — барча ҳудудларда бунёд бўлмоқда. Негаки, баҳорнинг, кўкломнинг улуғ фазилатларидан яна бири у деҳқон қалбидеги улуғ ниятларга қанот боғлайди, куч-қувват бахш этади. Бободехқон ўғлини уй қурай деб дарахт экади, боғ яратай деб ниҳол ўстиради, элимни тўйдирай деб ерига баракка уруғи қадайдди. Кўкламнинг нашидаси, беқиёс гўзаллиги шунда эмасми?!

Бухороликлар Юртбошимиз ташаббуси билан бунёд этилган «Бухоро маданий маркази» мажмуидеги янги хиёбонларга анвойи гуллар ва кўчатлар ўтказиб, бу маъвони жаннатмақон боққа айлантирмоқдалар. Кўпгина эски кўчаларни қайта қуриш ва ободонлаштириш ишларидан сўнг Наманган шаҳри янада кўркамлашди. Ҳозир гуллар шаҳрининг кенг ва раво кўчалари алвон гулларга бурканмоқда. Айни кунларда қайта қуриш ва реконструкциялаш ишлари жадал олиб борилаётган кўҳна Қўқон шаҳри ҳам янги чирой касб этмоқда. Ободончилик ва кўкламзорлаштириш ишлари «Тошгузар — Бойсун — Кумкўрғон» темир йўли бекатларида, Ўзбекистон миллий автомагистрали ўтган ҳудудлар, янги автомобил ва темир йўллар, замонавий кишлоқлар қурилишида ҳам кенг қўламда давом этайтир.

Уйғонғувчи боғлар сеҳридан беқиёс илҳом олган, баҳорий гўзалликдан завқ туяган шойрлар наздида ҳам она юрт мадҳи, соғинч ва ёр васфи. Хофизлар таронасиде эрка оҳанглар, гўзал хонишлар... Қалбнинг хайратга, яратиш ишқи, бунёдкорлик завқиға тўлади. Беиктиёр, «Баҳорнинг муборак бўлсин ушбу дам, Менинг Ўзбекистон — дилбар Ватаним», дейсиз.

Суратда: Зулфия қизлари, (ЎЗА)олган сурат.

Шеърӣй лаҳза

ВОДИЙДА БАҲОР

Қамчиқ довоидан туриб қарасанг,
Манзара кўринар ажиб, бокира.
Чулғамши водийни бир баҳорий ранг,
Унинг ҳуснига кўз темгасин сира.

Боғлар ифорларга чўмилар сармаст,
Кўклам адирларга ёймиш палаклар.
Хов уфқда сузган туманлар эмас,
Исириқ тутатар кўкда малаклар.

Мирпўлат МИРЗО

КўКЛАМ ЗАВҚИ

Кенгликларга селдай ёғар нур,
Гупирар биз соғинган ислар.
Дўстим, кўм-кўк далаларга юр,
Юр, яйрасин синиққан ҳислар.

Борлиқ ёғду уммонига фарқ,
Биз ҳам қониб ёғду ичайлик.
Борлигимиз қамраб олсин бахт
Ва Баҳорни сууб қучайлик.

Баҳор — малак, бегубор қулиб,
Табассуми ҳали сўнмаган...
Ўн саккиз минг олам бор бўлиб,
Ҳозиргидай зебо бўлмаган...

Дўстим, кўм-кўк далаларга юр!

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ

ТАРЖИМА — БЕТАКРОП САНЪАТ

Президентимизнинг «Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор» риторикасидаги «Истеъдод, истеъдод ва яна бир бор истеъдод соҳибларини топиш, тарбиялаш ва уларнинг меҳнатини муносиб қадрлаш энг асосий вазифамизга айланиши зарур», деган сўзлари ижод, хусусан, бадиий таржима соҳасига ҳам бевосита дахлдордир. Ёзувчилар уюшмасининг Халқаро алоқалар ва бадиий таржима кенгаши йиллик ҳисобот йиғилишида шу ҳақда сўз борди. Таниқли адиблар, шойрлар, таржимонлар, ёш ижодкорлар ва талабалар иштирок этган йи-

гилишни кенгаш раиси, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Мухаммад Али очиб, бадиий таржима жараянининг икки қаноти — ўзбек тилидан адабиётимиз ноидир намуналарининг жаҳон тилиларига таржималарини рўйба рўй чиқариш ва жаҳон тилларидан ўзбек тилига таржималарини амалга оширишининг ўзига хос хусусиятлари ҳақида сўзлади. Ҳар икки шаклда ҳам асарлар, аслиятдан амалга оширилиши мақсадга мувофиқ. Таржима — сўз санъатлари ичида ўзига хос ва бетакрор санъатдир. Адабиётшунос олим Сувон Мели «Бадиий таржима: кеча ва бугун» мавзусидаги

маърузасида таржима ишларини ривожлантириш борасида фикр юритди. Йиғилишда сўзга чиққан Жаҳон тиллари университети проректори Ш.Сирожиддинов, ижодкор ва олимлардан О.Мухтор, П.Шермухамедов, М.Аъзам, М.Мирзо, А.Алимов, Я.Эгамова, А.Обидов ва бошқалар «Таржима санъати» баёзини чиқариши, вилоятлардаги таржима ишларини мувофиқлаштириш, сайёҳ таржима мулоқотларини йўлга қўйиш тўғрисида ўз мулоҳазаларини билдирдилар.

Ёзувчилар уюшмасида

онани ёзувчилик, хотин-қизларнинг иқтидорини юзага чиқариш ва ташаббусини кўллаб-қувватлаш борасида олиб борилаётган кенг қўламда ишлар ҳақида сўзландилар. Устозлар бошлаб берган мушоирани ёш ижодкорлар давом эттирди. Ватан ва она мавзусида ижро этилган куй-қўшиқлар дил сўзларига ҳамроҳ бўлди.

АКТЁР САҲНАДА ҲАМ, ҲАЁТДА ҲАМ ИНСОН

— Инсон умри йил фаслларига ўхшайди.
Баҳор — боалаик, ёз — йиғитлик, куз — етуклик, қиш — кексалик.
Мен умримнинг айни кузагиданман. Яъни ёшлиқда ўрганганларим, олган билимларимни, тажрибамни оналмага, жамиятга ва келажак авлодга берадиган паладаман. Ҳамма нарсанинг ўз вақти бор. Шунда табиатнинг ҳам, ҳаётнинг ҳам мувозанати бузилмайди, — дейди Ўзбек Миллий академик драма театри актери, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Тоҳир САИДОВ.

«АЁЛЛАР САНЪАТИ»

Пойтахтимиздаги БМТ ваколатхонасида очилган «Аёллар санъати» кўرғазмаси хотин-қизлар байрамига бағишланди. Унда мамлакатимизда яшаб ижод қилаётган таниқли аёл рассомларнинг асарлари намойиш этилмоқда. Нодира Орипова, Шаҳноз Абдуллаева ва Зебинисо Шариповалар шарқ тарихини ўрганиб, аёлларнинг гўзал дунёсини ўзига хос бўёқларда тасвирлаганлар. Искра Шин ва Шоира Қўзаеванинг дала гуллари тасвирлари қалбларни нурга тўлдирди. Нозик ранглар уйғунлигида ишланган манзара ва натюрмортлар баҳор жозибасини намоян этади. Дилором Мамедованинг Хива меъморий ёдгорликлари, паҳса деворли уйлар, шинам маҳалла кўчалари, қадим шаҳарлар кўринишлари акс этган асарлари кишини хотиралар сари етаклайди. Кўрғазма Ўзбекистон Бадиий академияси ҳамкорлигида ўтказилди.

БАҲОР ВЕРНИСАЖИ

Баҳорда табиат фусункор тусга кирди. Аёллар ҳам кўшнинг илиқ тафтида янада гўзал кўринадилар. Аёл табиат жозибасини тўлдириб туради, десак муболага бўлмас. Бадиий академиянинг кўрғазмалар залида ижодкор аёллар ва қизларимиз асарларидан тузилган ижодий гулдаста — «Баҳор вернисажи» очилди. Унда Римма Гаглоева, Вера Нечаева, Галина Ли, Татьяна Ли, Мария Ли, Искра Шин, Нодира Орипова, Гулнора Раҳмонова каби таниқли рассомлар қатори Евгения Хегай, Арина Хандамян, Ойзода Жуманиёзова каби истеъдодли ёш рассомларнинг икки юзга яқин рангтасвир, графика, ҳайкалтарошлик ва амалий санъат асарлари ҳам намойиш этилмоқда.

ГЎЗАЛЛАР ИЧРА ГЎЗАЛ

Тошкент Фотосуратлар уйида «Гўзаллар ичра гўзал» деб номланган кўрғазма очилди. Унда таниқли фоторассомлар, ҳаваскорлар, фотосуратлар уйи қошидаги фотография санъати мактаб-студияси битирувчилари ҳамда «Tashkent Ale» халқаро фотобиеналесиде иштирок этган хорижий фоторассомларнинг юздан ортқ асарлари намойиш этилмоқда. Кўрғазма замонавий аёллар ҳаётига бағишланган фотоэссе бўлиб, кўпгина асарларда халқимиз турмуш тарзи намоян бўлган. Муаллифлар чехрасида нафосат ва садқат барқ уриб турган ўзбек аёли сиймосини яратишга ҳаракат қилишган.

САРВАРА

БИЛДИРИШ

Шу йилнинг 16 март қоршанба кунини соат 15.00 да Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида «Онаимон — шеърӣя» тўғрагининг навбатдаги машғулотиди бўлади. Машғулотга барча кизиққанлар таклиф этилади.

Шу йилнинг 14 — 17 март кунлари пойтахтимиздаги Киночилар уйининг «Пушти зал»да «Ўзбекино» Миллий агентлиги буюртмаси асосида 2010 йили суратга олинган бадиий ва мултипликацион фильмлар намойиш этилади.

Манзил: «Ўзбекистон» кўчаси, 16 А уй, 6-қават.

Манзил: «Ўзбекистон» кўчаси, «Киночилар уйи».

Аждодларимиз кўп асрлар давомида жавонмардлик гоялари, нахбандия таълимотиининг «Кўлинг меҳнатда, қалбин Оллоҳда бўлсин», деган ақидаларига амал қилиб келган. Миллий қадрият ва урф-одатларимиз ана шундай мезонлар асосида шаклланган.
Миллий истиқлол гоёси руҳида камол топаётган бугунги авлод учун ҳам аждодларимиз амал қилган бебаҳо қадриятлар беғона эмас. Баркамол авлод тарбиясида миллий маънавий қадриятларининг ўрни, айниқса, беқиёсдир.

Чоғагина, шўролар даврида ҳазрат Навоий етти ёшида «Мантик ут-тайр»ни ёд олган, бизнинг болаларимиз эса «Ўзбекистон гурури — пахта» каби мужмал шiorлар билан гапга қоплаб, деяр афсус-надомат чекиб келарди. Бугун миллий қадриятларимиз қайта тикланган, дарсликлардан тортиб, оммавий ахборот воситалари саҳифаларига маънавий сабоқлари устувор йўналиш бўлган ҳозирги шароитда баркамол авлод тарбиясида яна нималарга эътибор беришимиз керак? Бу ҳақда ўйлаганда, яқинда эшитганим бир ахборот ёдга тушади. АҚШда ўтказилган «Ўзбек кино кўнраклари» дастурига «Махаллада дув-дув гап» филми...

«Ҷўли ироқ», «Муножот» ўрнига реп, рок-музиқага берилиб кетаётган ёшларимиз ҳам йўқ эмас. «Тоҳир ва Зухра», «Боринг-ки, «Махаллада дув-дув гап» каби филмлар ўрнига жангари филмларни мук тушиб томоша қилаётган, хориз тилини «сув қилиб»...

МИЛЛИЙ ТУЙҒУ

маънавий иммунитетнинг асоси

ичса-да, ўзбек тилида дурустрок сўзлай олмаётган боладан эртага нима кутиш мумкин? Тўғри, бугунги ёш авлод дунё тараққиётдан орда қолмаслиги, тadbиркорликни пухта ўзлаштириши, иқтисодий фаровонлик сари дадил қадам қўйиши ҳам фарз, ҳам қарз. Лекин бу миллий қадриятларни унутиш эвазига бўлмаслиги керак.
 Ҳозир кўп китоблар чоп этиляпти. Лекин миллат, Ватан туйғуси, халқимизнинг миллий тарихини ёритувчи асарлар у қадар кўп эмас. Қани эди, шундай асарлар кўплаб яратилса, экирлаштирилса...

толган, ахборот алмашинуви, мафқуравий босим ўтказиш услuблари тараққий этган бир даврда яшашимиз. «Миллий истиқлол гоёси: асосий ташунча ва тамойиллар» китобида: «Ҳозирги давр дунёда гоёвий қарам-қаршилиқлар мураккаб тус олган, мафқура полигонлари ядро полигонларидан ҳам қўчирок бўлиб бораётган давр-дир, инсон қалби ва онгини эгаллаш учун кураш хилма-хил гоёлар билан қуролланган, турли манфаатлардан озикландириган мафқураларнинг асосий мақсади айланмоқда», дейилади. Тасаввур қилинг: рўпарангиздан танк келаяпти, шу танк хавфлими ёки унинг ичидаги танки? Албатта, танки, танк эса темир-терсақ, холос. Танкиннинг «қалби ва онги» қайси мафқурага хизмат қилса, унинг танки ҳам ўша томон манфаатини ҳимоя қилади.

Ҳали жаҳон ҳукмронлигини қўлга киритишга интилаётган кучлар ёшларимиз онига, тафаккурига, истиқболдаги тараққиётга у ёки бу жиҳатдан ўз тасирини ўтказишга ҳаракат қилаётганидан кўз юмиб бўлмайди.
 Мафқуравий босимнинг яна бир тури диний мутаассибликдир. Интернет тармоғи, турли рисоалар, видео, аудио маҳсулотларидан фойдаланиб хижоб ва бошқа диний мутаассибликка асосланган қийиниш маданиятини тарғиб қилиш орқали ёш авлодга таъсир қўрсатиб, уларни ўзларининг гайрли мақсадлари гирдобига тортишга уриниш ҳолларидан кўз юмиб бўлмайди.
 Ўртбошимиз Исрол Каримов хориз газетаси муҳбири саволларига берган жавобда айтган мана бу сўзларни чуқур идрок этишимиз зарур: «Халқ — ўзининг минг йиллик анъана ва тарбиялари, сўнмас хотираси ва буюк туйғулари билан яшаб келаётган қудратли куч. Ёлғонга, алдовага дуч келган пайтда унинг асрий қадриятлари, доимо уйғоқ вилдони тилга қиради, ноҳақликка, қабиҳликка қарши курашга даъват этади.
 Ҳозирги ўзларимиз, ўз тарихининг энг мураккаб даврларида ҳам, истибод қолган кўнракларида ҳам сохта гапларга ишонмаган, оёғида кишан бўлса-да, олға қараб интилан халқимиз энди — эркинлигини қўлга киритган, ўзлигини англаб етган бир замонда аллақандай қимсаларга эргашиб яна ҳаёлат ва қўллик тузоғига қайтадими?» Йўқ, асло! Бунинг учун

Биз киммиз?

ёшларимизда миллий иммунитетни кучайтиришимиз зарур. «Ёғочнинг бўшини курт ёйди доим», дейди масал устаси Крилов. Ишонч-эътиқодга асосланган диний таълимот фақат тўғри ўзанидагина ижобий моҳиятини сақлаб қолади. Башарти унинг ҳолисона мазмун-моҳияти очиб берилмаса, хар турли ёт мафқуралар таъсирига тушиб қолиш хавфи туғилади. Бунинг учун мумтоз ва тасаввуф адабиёти намояндалари илмий-фироний меросини тадқиқ этиш, шу тариха аждодларимиз эришган юксак маънавиятни ёшларга синдириб бозиш қўлдан қўймай. Ота-боболаримизнинг исломгача бўлган даврдаги маънавий-маърифий изланлишлари самараси бўлмиш қадимги зардуштийлик маданияти тамойиллари, муқаддас миллий-маънавий қадриятларининг илдизларини тираш ўрганиш ҳам алоҳида аҳамият касб этади.
 Биргина нон ва унга эҳтиром масаласини олайлик. Дунёдаги бирон бир халқ улуг нёзмат — нон ва дон маҳсулотларини биздагичалик эътиқод даражасига кўтармаган. Бунинг сабаби оддий: зардуштийлик китоби «Авестода» деҳқончилик, инчунин галлакорлик ва нонга эҳтиром илоҳий қонунлар билан чамбарчас боғлиқ кетган. Бизнинг миллий туйғумиз, маънавий иммунитетимиз мана шу қадриятлардан куч олиши керак.
 Бугун биз мураккаб бир замонда яшашимиз: бир томонда ахлоқсизлик айб саналмаётган, демократияни шior қилиб олиб, кўнгилга келган номаъқулчиликни қилаётган Фарб олами, иккинчи томонда эса мутаассиблик ботқоғига ботиб, инсониятни кўз қўриб, қўлоқ эшитманларни жиноятлар — худдушлик касофатигача судрамоқчи бўлаётган «мусулмон» олами... (Аслида бунинг Исрол динига ҳеч бир алоқаси йўқ). Биттаси — «дунё» деб дину динёнати, вилдони ақчага пуллаётган моллараст, иккинчиси гўёки «дин» деб дунёни остин-устун қилишга тайёр турган ҳаёлатпараст... Биз фарзандларимизни ана шу икки ўз орасида қолишдан, уларнинг зарари таъсирдан асрамоғимиз керак. Бунинг учун уларда аждодларимиздан мерос бўлиб келаётган маънавий иммунитетни юзага чиқаришимиз сув билан ҳаводек зарур.

Гулнора САМИЕВА

“КИМСАН” АСЛИДА КИМ?

Бугунги тилимизда «КИМСАН» сўзи икки хил маънода: биринчиси, «Ўзинг кимсан?», деб сўраш маъносига; иккинчиси, кишининг исми маъносига ишлатилади. Бу сўз сўзи исми сифатида ишлатганимизда ҳам, асосан, савол мазмунини таъин қилиш маъносида ишлатилади. «Сен ўзи кимсан?», дейиш, «Кимсан» деган исм қўйишга бўлса, дея ажабланамиз. Ушундан ҳам, ҳозир ҳам «Кимсан» исми мавжуд. Бироқ бу сўзнинг киши исми сифатида қўлланишига, эҳтимол, бошқа нарса сабаб бўлгандир. Сўраб-сўраб Маккани топишди деганларидай, Кимсаннинг кимлигини «Навий асарлари луғати»дан аниқладик. Унда изоҳланганича, «кимсан» («кимсон») — олтинга

ўхшаш сарик ялтироқ модда (бронза), уни майдалаб нарсаларга олтин тусли бўёқ бериш учун ишлатилган экан.

Сўздан сўзнинг фарқи бор...

Ки, кимсандин олтуни фарқ айлағай,
Кизил тобадин кунни фарқ айлағай.

(«Садди Искандарий» дostonидан) Шунингдек, тилимиз тарихида «кимсанлик» («кимсонлик») деган сўз ишлатилиб, у кимсан (бронза) билан ҳалланган, ялтироқлик маъносини билдирган. Демак, «Кимсанбой» шунчаки «кимсан» эмас, у олтин бўлмаганда ҳам олтинга ўхшаш сарик ялтироқ модда.

Эшқобил ШУКУР

ДҮСТЛИК КЎПРИКЛАРИ

Тошкентдаги Ҳайдар Алиев номидаги Озарбайжон маданият марказида «Шарқ» НМАК бoш тахририяти томонидан яқинда ўзбек тилида нашр этилган мумтоз жаҳон адабиётининг йирик намояндаси Муҳаммад Фузүлийнинг «Гамзасин севдинг, кўнгил» шёърлар китоби (тузувчи, сўзбоши ва изоҳлар муаллифи Эргаш Очиллов), Озарбайжон халқ шoirи Собир Рустамхонлининг «Кўк тангри» романи (таржимон Усмои Кўчқор), ёзувчи Илғор Фаҳимийнинг «Актриса» романи (таржимон Рустам Жабборов) тақдими бўлиб ўтди.

Тақдимот

Очиллов сўзга чиқиб, озар ва ўзбек адабий алоқалари тарихи,

қиллик йилларида яна-да ривож топмоқда. 2008 йили Озарбайжон пойтахти Боку шаҳрида Алишер Навоий бобоимизга ҳайкал қўйилгани бунинг ёрқин далилидир. Бу озар халқининг ўзбек халқига бўлган юксак эҳтиромии фидоаси.
 Ўзбекистон Фанлар академияси вице-президенти Саидахор Фуломов, Ёзувчилар уюшмаси халқро алоқалар ва бадиий таржима кенгаши раиси Муҳаммад Али, адабиётшунос олимлар Сўйима Фаниева, Ҳамиджон Ҳомидий, Эргаш

дўстлик ва адабий алоқалар ривожига бадиий таржиманинг ўрни ва аҳамиятини таъкидлабди. Усмои Кўчқор ва Рустам Жабборов таржима жараёни ҳақида сўзлади. Озарбайжон Миллий Мажлиси депутати Собир Рустамхонли Боку, Истанбул ва Табризда нашр этилган «Кўк тангри» романининг Тошкентда ҳам нашр этилгани, ўзбек ўқувчилари билан учрашганидан беихбор мамнун эканини изҳор этиб, таржимон ва ноширларга миннатдорлик билдирди.

Гулнора САМИЕВА

«УЯЛИ ТЕЛЕФОН ВА УЯТЛИ СЎЗ»

Уяли телефондан фойдаланиш маданияти бугун кўпчиликни ўйлантираётган. Масала ҳақиқатдан ҳам долзарб, деб ўйлайман. Албатта, тезкор замон шилдатига мослашиб бориш — ҳаётий эҳтиёж. Замон билан ҳамнафас бўлиш учун эса техника билан «тиллаша» олиш зарур. Бироқ замон билан ҳамнафаслик муомала маданияти саёзланишига олиб келмаслиги керак.

«ҲАҚИҚАТ БАҲСЛАРДА ТУҒИЛАДИ»

Адиб ва журналист Шодмон Отабекнинг баҳс маданиятига доир мақоласини қизиқиш билан ўқиб чиқдим. Муаллиф у ёки бу масала, сахна, экран томошалари, бадиий асарлар ҳақида фикр билдирилганда мулоҳаза юритувчида теран билим, кенг савия, адолат туйғуси бўлиши зарурлигини таъкидлаган ҳолда нуқсонли айтмасдан фақат ижобий фикр-хатни эътироф этиш бир ёқламаликка олиб келиши мумкинлигини таъкидлайди.

Наврўз байрами тараддузи

Наврўз табиат ва инсон руҳиятида уйғошни айёмидир. Айни кўнраклар юртимизда шу кутлуғ айёмни нишонловда қизгин қўрилиш қўрилади. Бу ҳақда Қорақалпоғистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирини Қалбай Турдиев мухбиримизга шундай деди: «Тажрибали мутахассислар иштирокида Нукус шаҳрида бўлиб ўтган катта байрам тадбири — «Элимга насиб бўлиб кел, Наврўз» театралаштирилган байрам дастури таъбирланмоқда. Сценарий муаллифи Қорақалпоғистон Республикасида хизмат қўрсатган санъат арбоби Пулат Аймуратов, бoш режиссёр Қорақалпоғистонда хизмат қўрсатган санъат арбоби Бердиной Утебоев, композитор ва музикаий раҳбар Нажмидин Муҳаммадиев, бoш расмдон Рўстам Аҳмадов, Байрам тадбирига Тошкент шаҳридан «Ниҳол» муқофоти совиридорлари ва бошқа таниқли хонандлар тақдир этилди. Пойтахтимизда бўлиб ўтадиган катта байрам тад-

бирита «Айқулаш жулдизлари» қорақалпоқ давлат миллий фольклор ансамбли иштирокида катта тараддуз қўрилади. Берлақ номидики қорақалпоқ давлат музикали театрида ҳам байрам концерт дастурини тайёрлаш бўйича иш қизгин. «Аму тўлқини», «Гулзор» фольклор-этнографик жамоаси, Қорақалпоғистон давлат университетининг «Хурлиман», Нукус давлат педагогика институтининг «Гўзаллар» ансамбллари, Нукус маданият ва санъат коллежининг хореография бўлими ўқувчилари байрам руҳидаги бадиий композициялар саҳнасида қатнашмоқда.
 Миллий урф-одат ва анъаналар руҳидаги байрам дастурларимиз кўпчиликка манзур бўлиши, шубҳасиз.

Мухтархои КАРИМОВА

Аке-садо

матн ичига кирилмай, далилли фикрлардан кўра юзак мулоҳазалар тош бoсса беозор, силлик танқид уричи мумкин. Сукротнинг ҳақиқат дўстлиқдан ҳам улуглиги борасидаги ҳикмати, мактовда ҳам, танқидда ҳам меъёр лозимлигини биламиз-у, ҳар доим ҳам унга амал қилавермаймиз.
 Шу маънода мақола фикр алмашига даъват этади.
 Халқнинг менталитети, яшаш ва фикрлаш тарзи баҳс-мунозара тарзларида ҳам намoён бўлади. Фарблик олим, адиб, мунаққидларга дангаллик, чўрткесарлик, гани айлантмай пўст калласини айтиш, айни чоғда, даҳанаки фикр жангидан кейин кўнгилда кек сақламаслик, муҳолифнинг заиф томони ни кеңира олиш хос хусусият. Сукротнинг ўлим олдида ҳам ҳақиқати мардонга тан олгани, Белинский Гоголининг улкан истёродини кашф этгани, ижодини тираш таҳлил қилгани, бироқ адиб умри поёнида ёзган нарсаларини умрор эйтиб, асарларида ўзи упулган халқ вақиллари, захматқўш деҳқонлар шаънига ноқўя, тўхмат гаплар айтиш-гача борганда касаллигини ҳам унутиб, уч кун ухламай унга машур мактубини ёзгани, бўлмағур фикрлари-

«Уяли алоқа»лардан уятли сўзлар чиқишининг тағ заморида тарбиянинг тўғри йўналтирилмагани ётади. Ниҳол унумдор тупроққа экилгани билан яхши парварини қилинмаса, ҳосилдан умид қилиб бўлмайди. Ниҳол яхши ўсиб мева бериши учун борбон тер тўқиб меҳнат қилмоғи зарур. Оила борбонлари — ота-оналар ҳам фарзанд тарбиясига жилдий эътибор беришса, ҳосилдан ўзлари ҳам, жамият ҳам наф қўлади.
 Яқинда ойна жаҳон орқали англайлик бир аёл ўз оиласида олти ой мобайнида ўтказган бир ғалати тажриба ҳақида эшитиб қолдим. У фарзандлари ва турмуш ўртоғи билан маслаҳатлашиб, шу муддат ичиде уйдиги телдизвор, компютер ва уяли телефонлардан бутунлай фойдаланмасликка қарор қилибди. Фақат шаҳар телефониғна узилмабди. Натияжа эса кутилганидан ҳам зиёда бўлибди. Аввало, бугун оиладаги маънавий муҳит яхши-

Жамий НОРБООЕВ, ЎЗМУ магистранти

